

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ
ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ»**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ РАД ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В.І. ЛИТВИНЕНКА
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ
ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ**

**Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції
І частина**

(24 листопада 2020 р.)

Київ, Кременчук
ФОП Адаменко Ю. В.
2020

Схвалено Спілкою голів обласних Рад директорів закладів фахової передвищої освіти України (протокол № 1 від 02 листопада 2020 року).

Актуальні проблеми діяльності закладів освіти у контексті формування життєвих перспектив особистості: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 24 листопада 2020 р. (м.Київ, м.Кременчук). [За заг.редакцією Ю. В. Ївженка] — м. Кременчук, 2020. — **406 с.**

У збірнику містяться тематичні тези, доповіді, подані на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми діяльності закладів освіти у контексті формування життєвих перспектив особистості».

Автори висвітлюють актуальні питання педагогіки, психології з проблем виховного процесу у фокусі наукових досліджень. Представлений досвід з впровадження методик навчання, що сприяють формуванню життєвих компетентностей і лідерських якостей випускників закладів освіти. Змістовно розкритий практичний досвід виховання на засадах сучасних методологічних підходів та визначені перспективи впровадження інноваційних виховних технологій у контексті підвищення якості виховання. Доповнюють матеріали змістовні авторські сценарії заходів.

Матеріали будуть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення поданих матеріалів відповідають автори публікацій.

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СВОГО ЗДОРОВ'Я

Школьна Олена Віталіївна

викладач, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії

Фахового медико-фармацевтичного коледжу

Української медичної стоматологічної академії

м. Полтава

Вступ

Здоров'я — це те, що не купиш за гроші, без чого немає щастя. Із давніх-давен здоров'я цінували як найдорожчий скарб, тому й берегли. Геніальний лікар і філософ Авіценна стверджував: «Головним скарбом життя є не землі, що ти завоював, не багатство, що в тебе в скринях... Головним скарбом життя є здоров'я, і щоб його зберегти, потрібно багато знати».

Проблема збереження й зміцнення індивідуального та громадського здоров'я населення стала актуальною, адже значно погіршився стан здоров'я всього населення країни. Стан здоров'я населення — найважливіший показник благополуччя нації, що відображає її соціально-економічне, екологічне, демографічне і санітарно-гігієнічне становище, є одним із соціальних індикаторів економічного зростання та безпеки держави і має займати провідне місце у системі цінностей будь-якої цивілізованої країни.

Доведено, що стан здоров'я залежить від:

- на 50 % — умов і способу життя;
- на 20 % — впливу навколишнього середовища;
- на 20 % — спадковості;

- на 10 % — рівня розвитку медицини.

Демографічна ситуація в Україні є досить складною. Протягом 2010-2018 рр. народжуваність у нашій країні зменшилась на 35 %, а смертність зросла на 18,6 %. Дитяча захворюваність, яка здебільшого призводить до інвалідності, зросла майже на 20 %. На жаль, багато людей починають цінувати та берегти здоров'я, уже втративши значну частину цього скарбу.

На сьогоднішній день здоров'я вже не розглядають як суто медичну проблему. Здоров'я — це стан життя і діяльності людини за умови браку хвороб, фізичних дефектів, це психологічне, духовне і соціальне благополуччя. Це гармонійне поєднання всіх чотирьох складових, які лише разом становлять здоров'я особистості.

За висловлюванням академіка М. М. Амосова, «... щоб бути здоровим, потрібні особисті зусилля, постійні та значні. Замінити їх не можна нічим». Це своєрідна психологічна установка людини, яка бажає мати добре здоров'я:

- для соматичного, фізичного здоров'я — я можу;
- для психічного — я хочу;
- для духовного, морального — я повинен.

Незаперечним фактом є те, що спосіб життя кожної людини формують у молодому віці. Діти — майбутнє нашої нації. Саме їм належить важлива роль у розбудові нашої держави. А для цього потрібне, у першу чергу, здоров'я.

Навчити дітей берегти і зміцнювати своє здоров'я, оточуючих, забезпечити їхню активну участь у цьому — одне з важливих завдань вихователя. Але навчити дітей бути здоровими не так уже й просто: здоров'я не завжди посідає перше місце в системі життєвих цінностей людини. Здебільшого наші діти головну роль відводять матеріальним благам життя. Чимало дітей своєю поведінкою ведуть себе не до здоров'я, а від нього.

Отже, вихователю слід регулярно підвищувати свідоме ставлення дитини до власного здоров'я, формувати в неї здоровий спосіб життя.

Пам'ятаймо, що:

- здорова дитина — практично досяжна норма дитячого розвитку;
- оздоровлення — не сукупність лікувально-профілактичних заходів, а форма розвитку психофізіологічних можливостей;
- індивідуально-диференційований підхід — основний засіб оздоровлювально-розвивальної роботи з учнями.

Ні для кого не секрет, що успіхи дитини в навчанні (тій діяльності, яка з приходом учнів у школу стає головною в їхньому житті) залежать від її здоров'я. Мета вчителів — забезпечити дитині можливість зберегти здоров'я за період навчання в школі, сформувати в неї необхідні знання, уміння й навички зі здорового способу життя, навчити використовувати здобуті знання в повсякденному житті. Один із головних принципів, яким ми повинні керуватися, — «НЕ НАШКОДЬ!»

Здоровий спосіб життя включає такі компоненти:

- режим навчання без перевантажень;
- режим активної діяльності й відпочинку;
- вироблення навичок особистої гігієни;
- раціональне харчування й культура споживання їжі;
- брак травматизму;
- профілактика шкідливих звичок і фізичну активність.

Роботу з формування в учнів, студентів навичок здорового способу життя треба проводити систематично. Комплекс виховних заходів має на меті озброїти знаннями, виробити переконання, необхідні кожній людині для збереження життя та здоров'я. Їх слід готувати до дій у небезпечних ситуаціях, ознайомити зі способами запобігання їм, навчити оберігати своє здоров'я.

Основна частина. Здоров'я та якість життя окремих людей і популяції у цілому визначається складним набором

взаємопов'язаних факторів. З огляду на цю складність, заходи щодо зміцнення охорони здоров'я і благополуччя населення не можуть обмежуватися тільки сектором охорони здоров'я. Розробка і здійснення державних політичних заходів, спрямованих на підвищення якості життя, вимагають активної участі та залучення інших секторів суспільства на всіх етапах цього процесу [8].

У даний час значної актуальності набуває виховання відповідальності особистості за своє здоров'я, формування переконання, що від самої людини залежить багато що, у тому числі і її власне здоров'я.

За останні роки інтерес учених – філософів, культурологів, соціологів, психологів, педагогів та медиків – до проблем здоров'я людини значно зростає. Вивчення проблеми здоров'я на методологічному, теоретичному й практичному рівнях взагалі й формування культури здоров'я зокрема висвітлені у вітчизняних і зарубіжних працях: М. Амосова, Г. Апанасенка, В. Бабаліч, І. Бежа, В. Горащука, О. Єжової, Ю. Лісіцина, А. Маслоу та ін.

На думку В. П. Горащука, «культура здоров'я – це важливий складовий компонент загальної культури людини, зумовлений матеріальним і духовним середовищем життєдіяльності суспільства, що виражається в системі цінностей, знань, потреб, умінь і навичок з формування, збереження й зміцнення її здоров'я» [3]. Під ціннісним ставленням до здоров'я розуміємо системне й динамічне психічне утворення особистості на основі емоційно-ціннісної сфери, сукупності знань про здоров'я, що обов'язково відображається та реалізується у свідомо обраному способі життя [4]. Мета роботи: обґрунтувати необхідність формування

ціннісного ставлення до здоров'я в умовах медичної освіти.

Потреби суспільства і держави в здоровій нації та трудових ресурсах країни вимагають вирішення проблем здоров'я з самого народження дитини. Не залишається осторонь цих проблем і освіта, яка виконує суспільні функції навчання й виховання. У зв'язку з сучасним станом здоров'я молодого покоління все частіше говорять про таку функцію освіти, як здоров'я збережувальна. Реалізація здоров'я збережувальної функції освіти має відбуватися шляхом формування ціннісного ставлення особистості до власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Тому цілком правомірно говорити не стільки про здоров'я збережувальну, скільки про здоров'я формувальну функції освіти [4].

Значимість формування у студентів медичного коледжу перш за все відповідального ставлення до свого здоров'я зумовлена важливістю санітарно-гігієнічного виховання, з метою формування у них потреби вести якісну профілактичну роботу, оскільки виникнення стану «нездоров'я» в зрілому віці є, як правило, результатом невирішених проблем розвитку на даному етапі. Таким чином, ми готуємо майбутнього медичного працівника з абсолютно новим і принциповим ставленням до своєї професійної діяльності [7].

Аналіз освітньо-кваліфікаційної характеристики медичної сестри виявив, що крім умінь та навичок суто з догляду та спостереження за хворими, надання невідкладної долікарської допомоги, які вимагались раніше, у новій освітньо-кваліфікаційній характеристиці вперше сформульовані вміння з пропаганди санітарно-гігієнічних знань та профілактики захворювань, формування здорового способу життя у населення, навчання та виховання свідомого ставлення до здоров'я [5], як це

прийнято в інших країнах світу. Зазначено, що у підготовці медичних сестер та фельдшерів ще існують певні проблеми, які визначаються відсутністю єдиної системи фахової підготовки студентів до реалізації знань про здоровий спосіб життя у майбутній професійній діяльності. Сьогодні підготовка студентів у даному напрямку забезпечується переважно традиційними методами без урахування новітніх процесів і технологій. Класична професійна медична освіта необґрунтовано мало відводить часу на передачу знань студентам щодо індивідуального здоров'я людини, значення здорового способу життя, збереження, зміцнення та розвиток здоров'я.

На жаль, традиційна система первинної медико-соціальної допомоги залишається орієнтованою переважно на хворобу. Вона не передбачає конкретних активних заходів первинної профілактики, надання послуг, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я, формування корисних навичок. Співвідношення обсягу профілактичної роботи медичної сестри до лікування сягає 1:10 [6].

У вищих медичних навчальних закладах при підготовці медичних сестер та фельдшерів основний обсяг навчальних годин відводиться на вивчення клінічних дисциплін і лише незначна кількість годин – на питання профілактики та збереження здоров'я.

Головним завданням медичного навчального закладу на сучасному етапі є підготовка фахівців, здатних нестандартно, гнучко та вчасно реагувати на зміни, які відбуваються в світі. Тому для підготовки студентів до професійної діяльності доцільно використовувати інноваційні методи навчання та виховання з метою формування ціннісного ставлення до здоров'я. Варто зазначити, що проблема здорового способу життя лежить в основі

формування особистості. У ході роботи виникає низка питань, передусім пов'язаних із недосконалістю роботи в даному напрямку (зокрема недосконалістю профілактичних і оздоровчих технологій, їхньою низькою ефективністю, відсутністю уваги до проблем якості життя при розробці профілактичних програм, ігноруванням інтересів окремої людини при проведенні масових оздоровчих і профілактичних компаній, непопулярністю медичної і соціальної профілактики серед молоді) [1].

У наш час особливого значення набуває формування здорового способу життя молоді, зокрема студентів медичних навчальних закладів. Від того, наскільки успішно зможуть сформуватися та закріпитися у свідомості навички здорового способу життя в молодому віці, залежатиме в майбутньому реальний спосіб життя та професійна діяльність, яка може перешкоджати або навпаки сприяти розкриттю потенціалу особистості. Молодь найбільш сприйнятлива до різноманітних формуючих і навчальних впливів, тому існує необхідність раннього формування потреби збереження особистого здоров'я та проведення профілактичної роботи серед населення з метою формування здорової нації. Робота в даному напрямку дозволяє нейтралізувати в майбутньому розвиток факторів ризику різноманітних захворювань, запобігти виникненню шкідливих звичок. Адже саме молодь є найперспективнішою віковою категорією щодо формування здорового способу життя [2]. Ціннісне ставлення до власного здоров'я передбачає сформованість особистості та вміння цінувати себе як носія фізичних, духовних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування у студентської молоді активної життєвої позиції.

Ціннісне ставлення до свого фізичного «Я» – це вміння особистості оцінювати свою зовнішність, тіло будову, поставу,

розвиток рухових здібностей, фізичну витривалість, високу працездатність, функціональну спроможність, здатність відновлювати силу після фізичного навантаження, вольові риси, статеву належність, гігієнічні навички, корисні звички, стан свого здоров'я та турбуватися про безпеку власної життєдіяльності, здоровий спосіб життя та активний відпочинок.

Ціннісне ставлення до свого психічного «Я» передбачає вихованість культури пізнання власного внутрішнього світу – думок, переживань, станів, намірів, прагнень, цілей, життєвих перспектив, ідеалів, цінностей, ставлень. Важливо навчити зростаючу особистість сприймати себе такою, якою вона є, знати свої позитивні та негативні якості, сприяти формуванню з неї реалістичної Я-концепції, готовності та здатності до самовдосконалення, конструктивної самокритичності. Ціннісне ставлення до свого соціального «Я» виявляється у таких ознаках: здатності орієнтуватися та пристосовуватися до нових умов життя, конструктивно на них впливати; визначенні свого статусу в соціальній групі, налагодженні спільної праці з дорослими та однолітками; вмінні запобігати конфліктам, справедливому і шляхетному ставленні до інших людей.

Висновки: Потрібно розробити відповідну програму підготовки студентів щодо пропаганди здорового способу життя та формування ціннісного ставлення до здоров'я, враховуючи вік, життєвий досвід і громадську зрілість студентів. Така організація роботи вимагає від викладачів диференційного підходу при постановці виховних завдань та під час вибору форм і методів навчання.

Пошук нових нестандартних форм навчання і формування особистості щодо здорового способу життя потребує зміни аспектів наукових досліджень у напрямку вивчення власне людських

проблем. Потрібно сформувавши у підростаючого покоління потребу до ведення здорового способу життя та установку на тривале здорове життя. Необхідно показати значення самої людини, її свідомості й мислення для збереження та відновлення здоров'я. У зв'язку з цим основним механізмом готовності до пропаганди і реалізації ідей здорового способу життя студентами-медиками у майбутній професійній діяльності стає процес цілеспрямованого докладання зусиль для покращення здоров'я і благополуччя населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабаліч В. А. Формування у студентів медичного коледжу готовності до пропаганди і реалізації ідей здорового способу життя у майбутній професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вікторія Анатоліївна Бабаліч. – Кіровоград, 2007. – 258 с.
2. Горай О. В. Особливості санітарно-гігієнічного виховання та профілактичної роботи серед підлітків / О. В. Горай // Наукові праці. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2009. – № 5 (155). – Частина 1. – С. 345–350.
3. Горащук В. П. Концептуальні основи формування культури здоров'я школяра / В. П. Горащук // Нові технології навчання. – К. : НМЦВО, 2000. – № 28. – С. 206–213.
4. Єжова О. О. Організаційно-педагогічні умови формування ціннісного ставлення до здоров'я в професійнотехнічних навчальних закладах / О. О. Єжова // Педагог професійної школи. – 2009. – № 1. – С. 186–195.
5. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників системи охорони здоров'я. – Вип. 78. – С. 31–34.

6.Назаренко Л. І. Формування готовності майбутніх медичних сестер до проведення профілактичної роботи / Л. І. Назаренко // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції (Черкаси, 15 жовтня 2014 р.). – Черкаси, 2014. – С. 90–95.

7.Пономаренко Н. О. Профілактична спрямованість як основна складова професійної діяльності медичного працівника середньої ланки / Н. О. Пономаренко // Медсестринство. – 2016. – №4. – С. 53–54.

8.Щорічна доповідь про стан здоров'я дорослого населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2015 рік [Електронний ресурс] : доповідь Українського інституту стратегічних досліджень